

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

De excommunicatione lata in eos, qui subripiunt bona eorum, quorum naues aut in transuersum iactæ, aut naufragium passæ sunt. Cap. IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

De excommunicatione lata in eos, qui subripiunt bona eorum, quorum naues aut intransuersum iactæ, aut naufragium passæ sunt.

Cap. IV.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui christianorum quorumcunque nauibus tempestate, seu in transuersum, vt dici solet, iactatis, vel quoquomodo naufragiū passis siue in in ipsis nauibus, siue ex eisdem eiecta in mare, vel in litore inuenta, cuiuscunque generis bona tam in nostris Tyrreni, & Adriatici, quam in cæteris cuiuscunque maris regionibus, & litoribus surripuerint. Ita vt nec ob quocunque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcun-

que prætextum excusari possint.

S V M M A.

Naufragium quid sit, & unde dicitur.

In hoc capite excommunicantur subripientes bona christianorum, quorum naues aut tempestate in transuersum iactata, aut naufragium passæ sunt, quam rem, vt dilucidiosem habeamus, absolutamque eius cognitionem consequamur, præmittenda duo sunt. Primum quid sit naufragium. Deinde iure antiquo an id cautum esset.

Quoad primum igitur naufragium nil aliud est, quam damnum secutum ex fractione, vel periclitatione nauis in mari, siue damnum sit in ipsa nauis, siue rerum, ac personarum, quæ in ipsa nauis sunt, vt colligitur ex tit. ff. de incendio. nauis. iunct. tit. ff. ad l. Rod. de iact. & vt sentiunt Syl. in verb. Naufragiū, in principio, & Tab. eod. Dictumque est naufragium, id est fractio, nam ex fractione, periclitationeue nauis prædictæ damna sequuntur, vt cit. auctores iisdem in locis inquirunt.

Quoad alterum autem per concilium Lateranense excommunicantur, si eis, qui naufragium passi sunt, bona non restituant, vt habetur in cap. excommunicatione, de

derapt. Illi etiam, qui christia-
nos naufragium patientes, qui-
bus secundum regulam fidei au-
xilium esse tenentur, damnata cu-
pitate spoliant rebus suis, nisi
ablata reddiderint, excommuni-
cationi se nouerint subiacere. Hec
ibi, ex quibus patet & antiquitas
huic perspectum fuisse, quamuis
non ita abunde, ut per hanc Bul-
lam, nam & absolutio excommu-
nicationis ibi reseruata non est,
ut hic in Bulla, ab aliis etiam Ro-
manis Pontif. est prouisum huic,
ut a Paulo Tertio in Bulla incip.
Accepimus nuper, lata anno
1545. die 13. Martij Pontificatus
sui anno Undecimo, & in Bulla in-
cip. Accepimus per statuta ab eo-
dem lata, & a Iulio Tertio in Bul-
la incip. Cum nobis, lata die 22.
Octobris 1554. & a Pio Quinto in
Bulla incip. Cum nobis, sed tamē
per eas Bullas non sic generaliter
perspicitur, sicut per hanc, nam
ibi solum perspicitur ijs, quorū bo-
na ad portus, & litora S. Romane
Ecclesie perueniunt, non autem
generatim, ut hic. His ita præmi-
sis, iam regulam de more ponam-
us.

S. V. M. M. A.

I Subripientes bona eorum, qui naufra-
gium passi sunt, in excommunicationem
incidunt, que regula quousque pa-
teat, etiam declaratur.

S. Præmissis prædictis de Nau-
fragio, iam qui in excom-
municationem hanc inci-
dunt, videamus. In excommuni-
cationem hanc igitur incidunt,
qui subripiunt eorum bona, qui
in mari naufragium passi sunt, ut
habetur in Bulla, quæ excommu-
nicatio latissime patet.

Nam primò locum habet, qui-
cunque sint, qui hæc subripue-
riant, Bulla enim excommunicat
omnes, & singulos talia subripie-
tes, ergo neminem excludit. argu-
cap. si Romanorum. distin. 19.
& l. Iulianus. ff. de le. 3. Quare sub-
ripientes, vel sint laicæ, vel Eccle-
siasticæ personæ, vel in dignita-
te positæ, vel priuatæ, vel viri, vel
mulieres, vel serui, vel liberi, in ex-
communicationem hanc inci-
dunt.

Item excommunicatio hæc
afficit subripientes, quorumcun-
que christianorum subrepta bo-
na sint, & hoc ob verba illa, chri-
stianorum quorumcunque, siue
igitur Itali, siue Hispani, siue In-
di, alteriusve nationis sint, in ex-
communicationem subripientes
incidunt, Dicitio enim illa. Quo-
rumcunque, omnes comprehen-
dit. argum. cap. venerabilem, pro-
pe finem, qui fil. sint legit. Præter-
ea eadem ratio est in omnib. chri-
stianis, ergo eadem dispositio es-
se debet. argum. c. cum dilecta. de

confirm. vtil. vel inuti. & l. illud. ff. ad leg. Aquil. vel igitur sint res domini minorum navis, vel magistri eiusdem, vel remigum, vel alterius, nihil interest, modo res christianorum sint. An autem locum habeat hoc in christianis cuiuscunque conditionis, infra id declarabimus.

Tertio excommunicatio hæc afficit subripientes, vel naues naufragium passæ sint ob tempestatē, vel alio quouis modo, ob versicul. Tempestate, vel quoquomodo naufragium passis. Siue igitur vētis, a quis, incendio ve naues naufragium passæ sint, siue ob inscientiam magistri, siue ob hostium insecutionem, nauium ve imbecillitatem, vetustatem ve, siue quod nimis onustæ essent, ad summam quoquomodo, vt Bulla ait, naufragium passæ sint, horum bona subripientes in excommunicacionem hanc incident, atque sic sensit Martinus Alfonso de Viuald. in Candelabro. par. 2. in explanacione Bullæ. cas. 4. nu. 28.

Quarto excommunicatio hæc afficit subripientes, vel subripiat ex ipsa nauis in ipso naufragio, vel in mari, vbi iam ipsa acta sunt, vel in litore, vbi eo sunt appulsa, ibique inuenta, ob verba illa Bullæ, siue in ipsis nauibus, siue ex eisde eiecta in mare, vel in litore inuenta, etenim & edictio tenetur de incend. ruin. naufr. qui bona huiusmodi rapit, siue ex mari, siue ex naufragio, siue ex litore, vt habe-

tur in l. si quis ex naufragio. §. alioquin. ff. de incen. ruin. naufr. Esto igitur leuandæ nauis gratia proiecta sint, tamen ea recipiens excommunicatione hac afficitur, furti tenetur, & ad restitutionem obligatur. §. fin. in Instit. de rer. diuis. & ita ibi not.

Quinto excommunicatio hæc afficit subripientes bona, cuiuscunque generis sint, ob versicul. Cuiuscunque generis bona, nam verbum illud cuiuscunque, omnia complectitur. argumen. cap. venerabilem, prope finem, qui fil. sint legit.

Sexto excommunicatio hæc afficit hos subripientes in quocunque mari, vel Ecclesiæ, vel alterius sit, & in cuiuscunque maris litore hæc bona subripiant, ob versicul. Tam in nostris Tyrreni, & Adriatici, quam in cæteris cuiuscunque maris regionibus, & litoribus. Quare vel quis recipiat bona patientis naufragium in mari Indorum, in eorum ve litoribus, vel in mari Turcarum, eorumdeque litoribus, sicut etiam aliorum infidelium, in excommunicacionem hanc incident ob verba illa. In cæteris cuiusque maris, regionibus, & litoribus, verba enim illa generalia sunt, ergo & generaliter intelligi debent. argument. l. r. §. & generaliter. ff. de leg. præstand.

Septimo excommunicatio hæc afficit subripientes, esto assererēt se priuilegium ad hoc habere, ob

ver-

verſicu. Item vt nec ob quodcun- que priuilegium, etenim iniquiſſimum priuilegiũ hoc eſt, vt quod afflictionem addat afflicto, contra l. diuus. ff. de off. præſidis. Quare nec priuilegium Imperatoris, nec Regum, minus inferiorum principum excuſare poteſt, quo minus hæc talia ſubripiens in excommunicationem hanc inci- dat.

Oſtauo excommunicatio hæc afficit ſubripiens, eſto conſuetudo adſit in loco, vt quis bona talia ſubripere poſſit, & ſibi habe- re, nam conſuetudo lex eſt. argu- men. l. de quibns, & l. diuturna cõ- ſuetudo. cum multis alijs ſeq. ff. de leg. & lex & iuſta, & æqua eſſe de- bet, vt habetur in capitul. erit au- tem lex. diſtinct. 4. at conſuetudo hæc eſt iniquiſſima, & iniuſtiſſi- ma, vt quæ afflictionem afflicto addat, contra citat. l. diuus, ob eã rem vt odioſa reſpuenda eſt, quã & damnauit Iulius Secundus, & habetur in Bulla Pauli Tertii in- cip. Accepimus nuper, vbi eam conſtitutionem Iul. probauit, id- que merito, nam & Caietan. in Sum. in verb. Excommunicatio. capitu. 23. in fine, ibi, Aduerte, & Nauar. in Man. capitu. 27. numer. 118. verſicul. Tertia, & Armill. in verb. Excommunicatio. capit. 78. legem hanc iniquiſſimam fore in- quunt, quæ ſtatuere, vt bona nau- fragium patientium huic, vel illi tribuerentur, uel publicarentur. Valeret tamen ſtatutum, vt libe-

rantes de naufragio tantum ha- berent, nam hoc intereſt naufra- gium patientium, vt dixit Armill. in verb. Naufragium, atque ſic quoq; habetur in ead. Bulla, im- mo & indulgentia tribuitur, qui naufragium paſſis opem ferunt, in ead. Bulla, & videnda hic con- ſtitutiones multæ, ſcilicet tam præ- miſſæ, quam alię eiſdem Pauli in- cipient. Accepimus, & Iulii r r r. in- cip. Cum nobis, & Pii V. incipient. Cum nobis. Per conſuetudinem igitur ſubripiens ab excommuni- catione Bullæ non excuſabitur, ſi- cut nec excuſatur a pœna ciuilibis iuris, vt habetur in l. nauigia. C. de- furtis.

Nono excommunicatio hæc af- ficit ſubripiens, eſto allegarent longiſſimam & immemorabilis temporis poſſeſſionem, ob uer- ba illa, Aut etiam lōgiſſimi, & im- memorabilis temporis poſſeſſio- nem, ut pote aſſerendo ſemper ho- mines huius loci in poſſeſſione huiusmodi fuiſſe, vt res huiusmo- di habere poſſent.

Decimo excommunicatio hæc afficit ſubripiens, quacumque aliam cauſam ſuæ rationis alle- gent, ob uerba illa, Seu alium quẽ- cunque prætextum. Quare, qui aſ- feret ſe periculum adiſſe, vel ſum- ptus feciſſe, quo eas res haberet, non licite excuſabitur. Hoc tamẽ quomodo accipiendum ſit, paulo poſt explicabimus.

Undecimo excommunicatio hæc afficit ſubripiens, eſto de-
inceps

inceps animo mutato ea restituant, nam statim atque quis subripuit, vt ea sibi retineret, in excommunicationem incidit, vt habetur in Bulla, quamuis igitur deinceps eum pœniteat, quod tamē iam excommunicatus est, per eā pœnitentiam excommunicatione non liberatur, sed opus est ab solutione argumē. capitulum cum de fides. de sentent. excommun. & vt nos in tractatu nostro de Censuris egimus. Quare & è contrario qui in initio ea bona non malo animo accipit, in excommunicationem non incidit, in quam tamen deinceps incidet, si mutata voluntate, ea sibi retinere velit.

Dodecimo excommunicatio hæc subripiens afficit, vel subripiens in suo litore hoc faciat, nam quod de materia peccati agitur, ob eam rem Romano Pontifici subiectus est, ut habetur in capitulum nouit. de iud. & ob id pœnam hæc illi inurere ob fauorem christianæ religionis potest, cuius præcipua cura ad Romanum Pontificem pertinet, præsertim quod miserabiles personæ sunt. Hi omnes ergo in excommunicationem hanc incidunt, iam qui pœnam hanc euadant, explicemus.

S V M M A.

- 1 Naufragium passi bona capiens quando in excommunicationem non incidat.

- 2 Pro derelicto quando quid haberi dicatur.
 3 Naufragio si quid perisset, nisi quis illud liberasset, an liberans ipsum retinere possit, esto dominus pro derelicto non habuerit.
 4 Naui in tempestate derelicta in mari præterquam ab uno, an eius fiat, si salua in portum uenerit.
 5 Fluminis impetu delata, ut linum, ligna, & id generis, an qui ea capit sua faciat, restituere ve teneatur.
 6 Hostibus, exulibusve res ademptæ, atque ab ipsis recuperatæ cuius sint.
 7 Bestiis feris ut lupo, vulpi, miluio, res subreptæ, atque liberatæ, cuius sint.

II.

¶ Qui subripiendo bona eorum, qui naufragium fecerunt, quorumve naues intransuersum factæ in excommunicationem hanc incidant, uidemus, iam qui eam pœnam euadant, videamus.

- 1 Primum igitur in excommunicationem hanc non incidit uniuersitas, quæ talia subripuit, quandoquidem per Bullam uniuersitates non excommunicantur, sed omnes, & singuli, ut in ipsa habetur, & ob id singulares personæ, vt antea probauimus, idque merito, tum quod ordinario iure uniuersitas excommunicari non potest, vt habetur in capi. Romana. §. in uniuersitatem. de sentent. ex-

com.

commun. lib. 6. tum quod non videtur verisimile, vt vniuersitas conueniat ad hæc facienda, quamuis si id faceret, alias puniretur.

Secundo in excommunicationem hæc non incidit, qui res ex naufragio subripit, quæ non sunt christianorum, nam in Bulla excommunicantur, qui christianorum bona subripiunt, ergo sumpto argumento a contrario sensu iuxta leg. 1. ff. de off. eius, secus si aliorum sint. Quare si erunt res Turcarum, vel Iudæorum, huiusmodi infidelium, qui christiani non sunt, pœnam hanc subripientes euadent, atque sic dixit quoque Martinus Alfons. de Vival. in Candelabro 2. part. in explanatione Bullæ Cœnæ Domini. cas. 4. numer. 29. At quid si pacem cum christianis habeant, an & tunc subripientes pœnam hanc effugient? Planè sentio & in hoc casu pœnam hanc hos effugere, nam religionis christianæ gratia privilegium hoc concessum est, quod in infidelibus locum non habet. Quamuis ad restitutionem in hoc casu subripientes teneri censeo. argum. l. iudæi. 2. & l. nullus. C. de iud. atque sic sentit Vivald. ibid. & pertinent huc dicta in antecedenti Cap. & Armill. in ver. Excommunicatio. c. 78.

Tertio in excommunicationem hanc non incidit, vbi quis subripit res eorum, qui christiani quidem sunt, sed christiani nominis

sunt inimici. argument. l. nauigia. versicul. Nisi talia. C. de furt. Quare, qui eorum, quæ aut hæretici, aut schismatici sunt, vt Regina Angliæ, & alii multi, res huiusmodi occupauerint, in excommunicationem hanc non incident, tum quod Ecclesiæ Romanæ hostes sunt, tum quod hæretici ipso iure rerum suarum dominio priuati sunt, vt habetur in capitul. cum secundum leges. de hæret. li. 6. atque sic conclusit Vivald. ibid. num. 30.

Quarto in excommunicationem quis non incidit, qui subripit huiusmodi res hostium suorum, in quos iustum bellum gerit, tum quod licet in bello se quacumque ratione tueri. argum. capitul. dilecto. de sentent. excomm. lib. 6. & l. ut uim. de iust. & iur. tum quod, ut inquit Poeta noster, virtus, an dolus quis in hoest requirat? Quare si duo Principes christiani inter se bellum gerunt, & naues alterius eorum, quæ comeatum ferebant, naufragium passæ in alterius manum peruenerint, in excommunicationem hanc non incident. Quod tamen locum habere censeo ex parte eius, qui iuste bellum gerit, vel probabiliter se gere re opinatur.

Quinto in excommunicationem non incidit, qui subripit res, quæ sunt quidem christianorum, sed sunt vel res, quæ portabantur ad hostes christiani nominis contra prohibitionem Ecclesiæ,

de qua infra videbimus, quando quidem hos etiam capere licet, & seruos suos facere, vt habetur in cap. ita quorundam. de iude. uel sunt res eorum, qui Piraticam exercent, quos etiam capere licet, vt habetur in cit. l. nauigia. C. de fur. & ut dixit Angel. in uerb. Naufragium. numero 1. & sensit hoc Mar. Socin. Senior in capitul. excommunicationi. num. 4. uersicu. Sed qua ro. de rapt. uel sunt exulum, qui hostes ciuitatis sunt. arg. cit. l. nauigia.

Sexto in excommunicationem quis non incidit, ubi extra naufragium quid subriperet, nam ex quo Bulla de nauibus naufragium passis, uel in transuersum iactis agit, secus de spoliantibus, subripiantibusue bona eorum, qui talia passi non sunt, inclusio enim unius alterius exclusio est. capitul. nonne. de præsumpt. & leg. cum prætor. ff. de iudic. Quare qui aliquam nauem caperet extra huiusmodi casus, eamue expoliaret, in excommunicationem hanc non incidit, modo piraticam non exercent, de qua re supra egimus, sed excommunicari potest, ut habetur in capitul. excommunicationi. de rapt. Item eandem pœnam euadit, qui subripit res, quæ quidem sunt de naufragio, sed neque ex nauis, neque ex mare, neque ex litore subripit, uerum apud aliquem depositæ erant, uel ut dominis seruarentur, uel ut sibi haberet, tum quod in illis tantum casibus dici-

tur quid de naufragio subripi, & in illis tantum Bulla loquitur, tum ob le. si quis ex naufragio. ff. de incen. ruin. naufr. nã etsi ibi agitur de subripiantibus huiusmodi res, non tamen eo edicto teneri ibi dicitur, qui rem ex naufragio seruata, & alio in loco positam subtraxit, sed furti, aut vi bonorum raptorum, ergo idem in casu nostro dicendum est. Quamobrem etiam sentio nec in excommunicationem tertium incidere, qui hæc bona ex naufragio subrepta etiam sciens esse talia ab eo, qui subripuit, aut emit, aut dono, ratione uel alia accepit, restituere tamen illa Domino debet, atque sic dixit Martinus Alfonsus de Vinald. in Candelabro. part. 2. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. cas. 4. numero 33. & Jacob. de Grass. libro 4. deci. cas. consc. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. num. 64.

Septimo in excommunicationem hanc non incidit, qui minima, leuiaque quædam subripuit, utpote gladiolum, uaginam, fasciculum pœnarum, & id generis, tû quod de minimis non curatur. argument. l. scio. ff. de in integ. restitut. tum quod excommunicationis non fertur, nisi pro mortifero peccato, argumen. cap. nemo Episcoporum, & cap. nullus. r. r. quæf. 3. at rem minimam subripiendo, mortifere quis non peccat, ut DD. cõmuniter concludunt. Nec obstat quod dicitur in Bulla, Cuiusque

iusque generis bonorum, nam et si hoc verum est subripientem bona huiusmodi in excommunicationem hanc incidere, cuiusque generis sint, non tamen verum est hoc in subripiente bona cuiusque quantitas, nam hoc Bulla non dixit, nec quantitatem declarauit, ergo ad iuris communis interpretationem confugiemus. arg. l. commodissime. ff. de lib. & posthum. quo iure minima non curantur, vt iam dixi.

Octauo in excommunicatione non incidit, qui non dolo malo eas res accipit, vt dixit Caieta. in Sum. in verb. Excommunicatio. capit. 23. versicul. Et quia primus actus, & Nauar. in Man. capit. 27. numer. 118. versic. Secunda, & Vuald. ibid. numero 3. & Iacob. de Grass. lib. 4. decis. cas. cons. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. numero 61. versicu. Quarto. Quare qui recipit, vt restituat domino, hic in excommunicationem non incidit, nam Bulla loquitur de subripiente, & sic de dolo, qui restituere non vult, sed pro se habere, cuiusmodi non est hic. Facit postremo l. 3. §. sed enim. ff. de incend. ruin. naufrag. ibi enim dicitur, si quis capit ex naufragio, quo custodiat, saluaque faciat ei, qui amisit, eo edicto non teneri, quoniam dolus abest. Hac ibi, ergo nec in excommunicationem incidet, immo merebitur. Qui itidem ignorans esse res huiusmodi ipsas accipit, neque hic

in excommunicationem incidit, ob eandem rationem, quod dolo caret. argument. citat. leg. 3. §. sed enim, atque sic dixit Iacob. de Grass. ibidem numero 61. nam neque qui ignorans bannitum recipit, punitur pœna statuti punientis bannitum recipientem, vt dixit Barto. in ead. l. 3. §. non solum. Qui itidem accipit res ex naufragio, quæ suæ sunt, quas magistro nauis accommodauerat, neque hic in excommunicationem incidit, modo tamen de eo certiore magistrum faciat, ne damnum patiatur, caret enim & hic dolo. Qui etiam recipit pro sibi debitis a naufragio patiente, quæ aliter recuperare non poterat, ob eandem rationem pœnam hanc euadit, modo tamen debitoris bona sint, & scandalum non interueniat. Qui denique existimaret licere sibi ea bona capere, vt pote quia homo rusticus, & simplex est, neque hic in excommunicationem incidit, atque sic dixit Syluest. in verb. Naufragium. numer. 2. versic. si quis tamen simpliciter, & Iacob. de Grass. ibid. numero 61. versic. Secundo.

Nono in excommunicationem non incidit, qui ante naufragium, vel in ipsa trepidatione rapiont, nam Bulla loquitur de naufragio passis, ergo secus ante naufragium, atque sic sensit Iacob. de Grass. ibidem numero 62. versicul. Sexto, tenetur tamen edicto ff. de incend. ruin. naufrag. vt ha-

becur in leg. Pædus. eodem.

Decimo in excommunicationem hanc non incidit, qui subripienda hæc aut iussit, aut mandauit, aut consuluit, aut suasis, aut hortatus est, & hoc ob eas rationes, & quod Bulla hoc non dicit, ergo nec nos dicere debemus, argument. l. de pretio. ff. de publi. in rem act. Præterea quòd quando Bulla hoc voluit, id expressit. Et quod generaliter dispositio loquens de faciente non comprehendit prædictos. argum. capitu. 1. de pœn. libr. 6. & cap. si quis suadente diabolo. 17. quæstio. 4. iunct. c. mulieres. §. fin. de sentent. excom. & capitu. pœnæ. de pœn. dist. 1. & vt nos in priori parte abundè id egimus. Quare nec qui rata hæc habuerint, nec qui eos defenderint, receperint, aut fauerint, in pœnam hanc incidet, quã doquidem hi proprie non subripiunt de naufragio.

Vndecimo in excommunicationem non incidit, qui bona subripit eius, qui naufragium in flumine, vtpote aut Eridano, aut Tyberi, aliove flumine passus est, nam Bulla loquitur de naufragio facto in mari, ergo locum non habet in eo, quod factum est in flumine. argumen. capitu. non ne. de præsump. & l. cum prætor. ff. de iudi. Id quod eo magis dicendum est, quoniam sumus in pœnis, & ob id. strictior interpretatio facienda est. argumen. capitu. in pœnis. de reg. iur. libr. 6. & l. interpre-

tatione. ff. de pœ. etenim quòd hoc raro contingit, & non cum tanto damno, ob eam rem Bulla hoc prætermisit. argument. l. nam ad ea. ff. de leg.

Duodecimo in excommunicationem quis non incidit subripiens huiusmodi bona, vbi dominus eorum pro derelictis ipsa habuit, nam tunc naturali ratione fiunt occupantium, vt habetur in leg. 1. & sequen. ff. pro derelict. & l. falsus. §. sed iactum ex naue. ff. de furt. atque sic dixit Abb. in capitul. cum dilecti. numero 11. de accusa. & Syluest. in verb. Naufragium. numer. 4. versicul. Quarto quæritur, & Angel. eodem numero 3. & Armill. eod. in fine, & Viual. ibidem. num. 35. Quare, vel quis hoc ignorans ea bona subripiat, pœnam hæc evadit, scit enim hoc Bulla. argum. §. conditiones. vers. Quæ enim, in Institu. de verb. obligat. quæ ob id talem subripientem obligare non intendit, ipsa enim fauere his voluit, qui naufragium patiuntur, cui fauori renuntiare domini possunt. argumen. l. quod fauore. C. de leg. Esto igitur subripiens hoc ignoret, excommunicationem tamen evadit, sic & qui pro derelicto ignorans aliquid furatur, furti non tenetur, esto furandi animum habeat, vt habetur in l. falsus. §. qui alienum. vers. Quod si dominus. ff. de furt. & qui percutit laicum, quem clericum esse existimat, in excommunicationem non incidit,

edie, quamuis clericum percutere velit, vt dixit Gloss. communitet recepta in cap. si vero aliquis, de sent. excomm. Atqui quando pro derelicto quis habere quidpiam dicetur? Iam hoc quoque explicemus.

2 Pro derelicto autem id haberi dicitur, quod dominus ea mente abiicit, vt in numero rerum suarum id esse nolit, ideoque statim dominus eius esse desinit, vt declarat Imperator in §. hoc amplius. in Institut. de rer. diuis. Verum, quod in dubio quis rem pro derelicto haberi non censetur, vt habetur in leg. 2. §. fin. ff. ad leg. rhod. de iact. & vt Gloss. ibi not. in l. qui ue leuanda. ff. eodem. nemo enim existimatur profundere suum. argument. licum de indebito. ff. de condit. indebit. ob eam rem qua ratione id cognoscatur, breuiter aperiamus. Primum igitur pro derelicto quis habere aliquid dicitur, vbi in numero rerum suarum illud esse nolle dixit, vt pote si dixit inuenienti prosit, vel, vt dici solet, valeat, vel in bonam partem, vel in malam illud accipiat, in his enim casibus manifesto constat dominum pro derelicto rem suam habere, & in hoc casu ad coniecturas confugiendum non est. argument. l. continuis. ff. de verbor. oblig. & pertinent huc tradita per DD. & Alexand. in l. si quis. §. differentia. ff. de acquiren. poss. Secundo ex factis pro derelicto rem suam quis

habere colligitur, vbi aliquid aut fecit, aut omisit, ex quo eum abiectione iudicator, vt exempli gratia naufragium prope Ariminum fecit, eo quis delatus, cum posset perquirere, noluit, plane hunc pro derelicto res suas habere existimabimus, ex quo ad eas quærendas potens animum non adiecit. Qui itidem ante naufragium in ipsa trepidatione quibusdam rebus tantum accommodatis, quo delectæ in mare ad litus salutem peruenirent, aliarum curam abiicit, vt pote habebat libros, & vestes, vestes in arca clausas in mare proiecit, libros autem apertos, plane ex hoc libros pro derelicto habere censetur, non autem vestes, vt dixit Gloss. in l. 2. §. fin. ff. ad leg. rhod. de iact. & Abba. in capitu. cum dilecti. numero 11. versicul. In Gloss. in verb. Dilapidatione. de accusat. Ex re quoque, quæ abiicitur pro derelicto, rem haberi diiudicabitur, nã si res parui momenti sint, vel res, quæ in mare proiectæ seruari nequeunt, vt sacarum, piper, & id generis, quæ raro contingit ad litus salua peruenire, existimandum est pro derelictis a proijciente haberi. Idem si essent mala punica, & limones, & cerasa, & ficus, quæ in aquam proiecta corrumpuntur, nam & hæc sic proiecta pro derelictis habentur, quod de malis punicis superioribus annis Arimini contingit. Quare, qui eas inuenerunt,

& sumperunt ad litus proiecta, in excommunicationem hanc non inciderunt, etenim corrupta prope modum erant. In his igitur casibus, qui bona hæc habuerit, in excommunicationem hanc non incidet. At si pro derelicto non habeantur, quid tunc fiet? In hoc casu domino restituentur, si compareat, & ob id proclama fiet in vicinis locis, ubi res reperta sunt sumptibus domini rerum, si non comparuerit, ad Episcopum loci deferentur, quo inter pauperes distribuat, soluto pretio inuētoribus, pro suo labore. ar. c. cū tu. de usur.

3 At quid si quis è naufragio rem quam piā accepit, quam dominus, esto pro derelicto non habuit, habiturus tamen eam non fuisset, quoniam periisset, an licet eam retinebit, & pœnam hanc euadet? In hoc casu pro regula habendum censeo, ad restitutionem hunc teneri, si absque vitæ periculo ex naufragio eripuit, argum. cap. excommunicationi, de vi bonot. rap. etenim & qui a sinu in foueam prolapsus eruit, quo factum est, ut mortuus non sit, restituere is domino illum tenetur, esto periisset, si ipse illinc eum non eruisset, atque sic dixit Alfons. de Viuald. in Candelabro, in explanatione Bullæ Cœnæ Domini. casu 4. numer. 34. Quare ratione hac, qui linum, ligna, & id generis vj fluminis lata ab impetu fluminis rapit, dominus earum non efficitur, si pro derelicto dominus

ea non habuit, esto periissent, vel igitur dominus, dum currit ad liberandum ea è flumine, peruenire eo ad tempus nequeat, vel alias impediatur impetu gradinis, itineris difficultate, ratione vel alia, semper restitutio facienda erit, nec rapiens consuetudine excusabitur, nam corruptela potius dicenda est, & contra naturalem legem, qua indictū est, ne afflictionem afflictio addamus. argumen. l. diuus. ff. de off. præsid. Ad impensas tamen, quas fecit is, qui eas è flumine abstraxit, & pro suo labore rerum dominus satisfacere tenebitur, vt pote re sua bene gesta. argumen. tot. tit. ff. de nego. gesto. & ff. de in rem vers. atque sic sentit Tabien. in verb. Naufragium. numer. 2. versicu. Si vero esset res, & Syluestr. eod. num. 2. & Nauarr. qui hos sequitur in Man. cap. 17. num. 98. versic. Duodecimo peccat, & Viuald. ibid. ad restitutionem quoque huiusmodi rerum, quas a naufragio quis seruauit, tenetur, esto vitæ periculo se exposuerit, modo tamen alias seruari potuissent, vt pote vel quod alius periculū adisset, vel ad litus saluæ appulsæ essent, solutis tamen impensis pro sua opera, & pro eo periculo ad arbitrium boni viri, vt dixit Nauarr. & citat. auctores eisdem in locis, & Iaco. de Grass. lib. 4. decis. cas. consc. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. num. 60. ibi, secus vero. *Itaque non potest dici*

Excipitur tamen, vbi alias res

salua non fuissent, utpote, vel quod ad litus non peruenissent, vel quod ei periculo alius se non subiecisset. Quid enim si esset saccarum, in sacco inuolutum, vel aromata? Planè quod domino extinta erant, ad ipsum, qui ea abstraxit, & liberauit, pertinebunt. Nec audiendus erit dominus, si dicat se male ea perire, quandoquidem reipublicæ non interest, ut re sua quis male utatur, ut dicitur in §. sed & maior asperitas, in Institut. de iis, qui sunt sui, vel alien. iur. & facit l. quidam in suo testamēto ff. de cond. insticu. Nec repugnat si dicatur, ergo restituere ipsas domino debet, quoniam se tali periculo subiicere ex officio charitatis debebat, nam hoc negatur, non enim quis pro tuendis alienis rebus vitæ suæ, suarumve rerum periculum adire cogitur, quandoquidem charitas ordinata esse debet, & ob id prius se, suaque, quam aliena tueri. argum. l. præses. C. de ser. & aq. Hoc igitur casu excepto, alias ad restitutionem tenebitur, alioquin in excommunicationem incidet.

At quid si orta tempestate, & nauis periclitante omnes inde abierunt vno excepto, qui voluit ibi permanere, an si nauis salua in portum venerit, qui in ea permansit, dominus eius erit? Ego sentio hunc dominum non esse, quoniã ad litus appellere potuit, vel in portum salua venire quod fecit, si tamen in hoc elaborauit, ut in

portum salua ueniret, præmium ei pro labore debebitur. Quæ autem diximus de sponte remanente in nauis, eadem & multo magis sentimus de eo, qui morbo detentus, ibi remansit, atque sic dixit Marcus Tullius Cicero lib. 1. officiorum.

Quæ autem hic diximus de rebus ereptis ex naufragio, locum habent, & in rebus è fluminibus ereptis, quoad restitutionem. Quare notanda sunt, nam & hic Barbiana sapius per flumen feruntur linum, cannabes, & ligna, quæ vicini sibi extrahunt, & non restitunt, nam peccant non restituendo, nisi domini pro derelicto ea habeant, quod cognoscitur, ubi domini ad ea quærenda non veniunt, cum possint, quod quia sapius fit, ob eam rem ratione hac se excusare possunt ea retinentes.

At quid si de ijs, quæ ab hostibus nobis auferuntur, aut ab exilibus ut superioribus annis in Romanodiola contingebat, si recuperentur, an dominis restituentur? In hac quæstione sic distinguendum censeo. Aut hostes publici sunt, qui abstulerunt ipsa, & a militibus recuperata sunt, qui tueri hæc debent, sicut etiam a Iudicibus, vel a publica familia, & in hoc casu dominis restituenda esse censeo, nulla etiam mercede soluta, ut habetur in l. ab hostibus capti. C. de postli. reuers. nam recepta, & non capta videntur, &

milites nostros defensores eorū esse decet, non dominos, vt dixit Imperator ibi. Idem habetur in l. si quis ingenuam. §. quod si publicē. ff. eo. & in l. si captiuus. §. expulsi hostibus. ff. eod. nam ibi res captas ab hostibus ad priores dominos redire aiunt, vbi per milites captæ sunt. Et quoniam ad ipsos patriam tueri pertinet, ob eam rē nec præmium eis dare domini tenentur. Restituere quoque sine præmio debent, vbi dono ea recuperant. arg. l. cum non redemptum. C. eodem. Secundo loco restituere quoque debent ab exulibus recuperata, vbi a militibus a Principe contra ipsos missis, aut a publica familia, aut a præfide loci recuperata sunt, nam ad ipsos pertinet hæc tueri, ex quo ad hoc instituti sunt. Hinc etsi statutum præmium tribuit bannitum interficienti, non tamen tribuit publice familiæ id est alli Sbirri hoc facientibus: ita dixit Barto. in l. 1. §. vtrum. ff. ad Syllan. & sequitur Felii. viden. in ca. de hoc. num. 10. de fimo. Quare nostrati milites hoc animaduertant, qui contrarium faciunt, nam tuta conscientia retinere ea nequeunt, nisi pro derelictis habita essent, quod fortasse credere par est. Aut redempta sunt ab hostibus pretio dato, & in hoc casu restituta pretio a rerum domino restitui res ei debent, siue redimat quis ab hostibus, siue ab alio, qui ab ipsis eas redemisset. argument. citat. l. ab hostibus

iunct. l. cum & postliminium. C. eod. & in bello. §. si quis seruus. ff. eod. & sensit hoc Barto. in l. si ber captus. C. eo. §. & Coua. in Reg. peccatum. 2. par. §. 1. r. nume. 7. vbi rem hanc pluribus egit. Hoc autē locum habet, vel ab hostibus, vel exulibus recuperentur, & a quocūque. Aut sunt recuperata vt ab exulibus, sed ab eo, qui ad hoc nō tenebatur, & in hoc casu mercedem dominus ipsorum ei præstabit.

7 Verum quid de ijs, quæ a fera bestia nobis auferuntur, vt pote a Lupo, a Vulpe, a miluio, an ea recuperans dominis restituet? eo rumve dominus fiet? Pro regula habendum est hæc recuperantem dominum non fieri, sed dominis permanere, atque idcirco si restituere nolit, dominos & ad exhibendum agere posse, & recuperantem furti actione teneri, vt dixit Iureconsultus in eleganti textu. l. Pomponius. ff. de acquirend. rer. domin. & leg. Pomponius. in fine. ff. famil. hercis. quamuis pro labore mercedem soluere domini debeant.

Excipitur tamen, vbi dominus pro derelicto rem talem habuit, vt supra vidimus. Item, vbi a bestia recipi nō potest, atque auferri, tūc enim nostrum esse desinit, vt dicitur in citat. l. Pomponius, in fine. ff. famil. hercis. iunct. Glos. fin. Recuperari tamen non posse tunc intelligo, vbi longe a deo abijt, vt difficilis sit persecutio. argum.

